

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา
ของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3*

THE LEADERSHIP OF EDUCATION ADMINISTRATION INNOVATION AREA OF
PRIMARY SCHOOLS UNDER CHIANG MAI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

ปาณิน กินาวงศ์

Paparnin Kinawong

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, ประเทศไทย.

North-Chiangmai University, Thailand.

E-mail: paparnin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา 2) ศึกษาปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 การวิจัยนี้ใช้การวิจัยแบบผสมผสาน ข้อมูลเชิงปริมาณได้จาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งได้มาโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง 183 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 คน

* Received: 15 January 2024; Revised: 17 June 2024; Accepted: 21 June 2024

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาองค์การตามทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ไม่สม่ำเสมอ ไม่มีการใช้ ICT เป็นฐานในการจัดการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขาดการติดต่อสื่อสารประสานงานที่ดีพอ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ และการประเมินผล โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการพัฒนา ควรมีนโยบายในการปฏิบัติงานตามทิศทางการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรและพัฒนานวัตกรรม

คำสำคัญ: การพัฒนา, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

This research aimed 1) to study innovative leadership in the educational administration, 2) to study the problem of developing innovative leadership in educational administration, and 3) to study the guidelines for developing innovative leadership in the educational administration of pilot schools in the educational innovation area of primary schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3. This research used a mixed research method. Quantitative data were obtained from the sample used in the study were school administrators and teachers of the pilot school in the educational innovation area, which was obtained by determining the sample size from the table, and estimating the sample size of Krazy and Morgan with 183 samples. The data were collected using questionnaires. The statistical methods used to analyze the data consisted of frequency, mean, and standard deviation. Qualitative data were obtained from a group discussion with school administrators of the pilot schools in the educational innovation area of primary schools under Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3, a sample group of 8 people.

The results showed that 1) the innovative leadership in educational administration was at a high level. 2) Problems and obstacles to developing innovative

leadership in education administration were found that the school administrators did not regularly improve, correct, and develop the organization according to the direction of educational change, in addition, ICT was not used as a base for managing and exchanging learning resulting in the school administrators lacked sufficient communication and coordination. 3) The guidelines for developing innovative leadership in education management were that school administrators should have planning, implementation, monitoring, and evaluation by using the PDCA process to develop and there should be a policy to operate following the changing educational management direction, allowing everyone to be involved in the development of the organization, and develop innovation.

Keywords: development, innovative leadership, pilot schools in the educational innovation area

บทนำ

โลกยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว พลิกผัน รุนแรง ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของสังคมในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งด้านการจัดการศึกษาเพราะเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ ระบบการจัดการศึกษาจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนทิศทางการให้ตอบสนองและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง การจะจัดการศึกษาในปัจจุบันให้เป็นไปตามผลที่คาดหวังได้นั้น การศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปฏิรูปให้เป็นการศึกษา 4.0 สถานศึกษาและผู้บริหารจำเป็นต้องมีการปรับตัวและมีความเป็นมืออาชีพ ผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพนั้นจึงถือเป็นบุคคลสำคัญนำพาองค์กรให้ก้าวต่อไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำสูง ควบคู่ไปกับการบริหารงานขององค์กรในทุก ๆ ด้าน โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leader) และทักษะทางการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ เรียกว่า ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) ซึ่งเป็นทักษะความคิดพื้นฐานเพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ (อภิฤดี โทนา, 2565)

จากความสำคัญของนวัตกรรมดังกล่าวในยุค 4.0 จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มาจากข้อเสนอของภาคีเพื่อการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP)

ที่ก่อตั้งขึ้นจากการรวมตัวกันขององค์กรภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม ที่มีจุดร่วมกันในการมุ่งปฏิรูปการศึกษาไทย ภายใต้แนวคิดระบบการศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม โดยกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้น เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา อันเป็นการนำร่องในการกระจายอำนาจ และให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดการพัฒนาคูณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสถานศึกษาอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งในจำนวน 6 พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) ซึ่งมีทั้งหมด 8 จังหวัด เพื่อให้เกิดรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษารูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นการทดลองการกระจายอำนาจการบริหารจัดการส่วนกลางไปยังจังหวัด มีระบบกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยตนเอง ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถด้านนวัตกรรมมามีส่วนช่วยในการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เหมาะสม จากที่กล่าวมาข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีบริบทพื้นที่และสภาพแวดล้อมเป็นภูเขา ซึ่งตั้งอยู่บนดอยพื้นที่สูงและอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ผู้เรียนส่วนใหญ่มีหลากหลายชาติพันธุ์ อีกทั้งเทคโนโลยี และทรัพยากรที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะความเป็นผู้นำสูงมาก เพื่อแสวงหาโอกาสในการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด แก้ไขปัญหา รวมถึงคิดค้นนวัตกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรนวัตกรรม และเป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 19 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น 348 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน โดยใช้วิธีการคำนวณตามสัดส่วนประชากรและการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 183 คน และผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากสถานศึกษาทั้งหมด 19 สถานศึกษา รวมทั้งหมด 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสอบถาม ซึ่งนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การ นวัตกรรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.97 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด 2) การสนทนากลุ่ม (Focus

group discussion) ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูล โดยนำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านของแบบสอบถามและประเด็นปัญหาจากแบบสอบถามปลายเปิด มาจัดทำเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ โดยการหาค่าความถี่ (f) ค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอโดยวิธีการเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาสูงสุด คือ ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ($\bar{X}=4.61$) รองลงมา คือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ($\bar{X}=4.46$) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.40$) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X}=4.34$) และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาต่ำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}=4.02$)

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า จากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 183 ฉบับ มีผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดทั้งหมด 100 คน คิดเป็นร้อยละ 54.64 สรุปปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดแต่ละด้านที่จะนำไปทำประเด็นสนทนากลุ่ม มีดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาองค์การตามทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาอย่างไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้องค์กรเกิดความล่าช้า 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการติดต่อสื่อสาร ประสานงานที่ดีพอ ทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจที่ผิดพลาด ทำให้การบริหารสถานศึกษาไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร คิดสร้างสรรค์พัฒนางานใหม่เพื่อให้เกิดนวัตกรรม 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีการใช้ ICT เป็นฐานในการจัดการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้การจัดทำระบบงานข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน 5) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม คือ ผู้บริหารไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกที่ทันสมัย ทำให้การใช้นวัตกรรมไม่มีความคล่องตัวในการจัดการศึกษา

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 สรุปผลการสนทนากลุ่มได้ ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาแผนนโยบายการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง โดยเริ่มต้นจากการศึกษาแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีความตื่นตัว ตระหนักรู้ กล้าเสี่ยง สามารถวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงจากการไปศึกษาดูงาน อบรมเชิงปฏิบัติการ หรือจากข่าวสารบ้านเมืองต่าง ๆ อย่างเท่าทันและกว้างไกล 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนและกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนที่ได้รับผิดชอบตรงอย่างตามความสามารถ เปิดอิสระให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาที่แต่ละคนเผชิญและมีการสื่อสารสองทิศทาง 3) ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรกล้าวางแผนในการคิดสร้างสรรค์ทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนคนอื่น กล้าคิด กล้าเสี่ยง กล้าตัดสินใจเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ภายใต้บริบทของโรงเรียน และกระตุ้นให้ครูได้มีความกล้าในการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับปัญหาในปัจจุบัน โดยจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ทุกคนเห็นว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไข 4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการวางแผนการจัดการงบประมาณและทรัพยากรทาง ICT ต่าง ๆ โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรให้มีความเป็นระบบและทันสมัย มีการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและมีฐานส่วนกลางที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา 5) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนกำหนดนโยบาย และสามารถชี้แนะให้บุคลากรเห็นคุณค่าของนวัตกรรมและเกิดความตระหนักต่อการพัฒนาโรงเรียน

อภิปรายผล

จากผลการศึกษางานวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาสูงสุด คือ ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม อยู่ในระดับมาก ด้านการทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาดำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับจิราภา ประพันธ์พัฒน์ ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม 3) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการบริหารความเสี่ยง 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 6) ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การนวัตกรรม เป็นองค์ประกอบซึ่งมีความเหมาะสมเป็นไปได้มีประโยชน์และมีความถูกต้อง (จิราภา ประพันธ์พัฒน์, 2560)

2. ปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาองค์การตามทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาอย่างไม่สม่ำเสมอ ส่งผลให้องค์กรเกิดความล่าช้า มีการสื่อสารวิสัยทัศน์ไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรพรณ จันทร์หอม ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการบริหารที่ส่งผลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย ผลงานวิจัยพบว่า ผู้บริหารสามารถนำวิสัยทัศน์ที่สร้างไปสู่การปฏิบัติได้ โดยการหลอมรวมวิสัยทัศน์ของตนเองไปสู่ปรัชญา นโยบาย เป้าหมาย ตลอดจนโครงการต่าง ๆ เพื่อให้วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นดำเนินไปเป็นผลสำเร็จ หากผู้บริหารมีการสร้างวิสัยทัศน์ เผยแพร่วิสัยทัศน์แล้ว แต่ไม่นำไปปฏิบัติ ผลก็จะไม่เกิดขึ้น (วัชรพรณ จันทร์หอม, 2560)

ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการติดต่อสื่อสารประสานงานที่ดีพอ ทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจที่ผิดพลาด ทำให้การบริหารสถานศึกษาไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนายุ ภู่วิทยาธร ศึกษาเรื่องการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมซึ่งจำแนกออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน 2) ด้านการยอมรับนับถือกัน 3) ด้านความร่วมมือพร้อมใจในการทำงาน 4) ด้านการแบ่งงานตามความสามารถของบุคคล และ 5) ด้านความรับผิดชอบ ส่งผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารแห่งหนึ่งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ธนายุ ภู่วิทยาธร, 2561)

ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรคิดสร้างสรรค์พัฒนางานใหม่เพื่อให้เกิดนวัตกรรมและขาดความรู้ความเข้าใจและขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในเรื่องนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐิตินันท์ นันทะศรี ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ผลงานวิจัยพบว่า การมีทักษะการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม จะส่งผลให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพ 3 ด้าน ดังนี้ 1) การมีจินตนาการที่ลึกซึ้ง 2) การมีความคิดริเริ่ม 3) การมีความคิดหลากหลายและยืดหยุ่น (ฐิตินันท์ นันทะศรี และคณะ, 2563)

ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีการใช้ ICT เป็นฐานในการจัดการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระบบงานข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน รวมถึงขาดการสนับสนุนทรัพยากรและมีงบประมาณไม่เพียงพอในการบริหารจัดการเทคโนโลยี ส่งผลให้การเรียนการสอนเกิดความล่าช้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิจันทร์ ปัญจทวี ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศ กรณีศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศของบุคลากรสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตเชียงใหม่ มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนการใช้ระบบสารสนเทศจากผู้บังคับบัญชา ปัจจัยความคาดหวังจากประสิทธิภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศ และปัจจัยการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศ (ศศิจันทร์ ปัญจทวี, 2560)

ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม คือ ผู้บริหารไม่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกที่ทันสมัย ทำให้การใช้นวัตกรรมไม่มีความคล่องตัวในการจัดการศึกษา ทุกคนในองค์กรไม่เห็นถึงความสำคัญของนวัตกรรมจนเกิดเป็นวัฒนธรรมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรณกร ประทุมเกษร ศึกษาเรื่อง ปัจจัยขององค์การนวัตกรรมและองค์การ

แห่งการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานตามสมรรถนะหลักของพนักงาน: กรณีศึกษา บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยองค์การนวัตกรรม ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และปัจจัยองค์การแห่งการเรียนรู้ ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานตามสมรรถนะ หลักของพนักงานของบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน จำกัด (ธณกร ประทุมเกสร, 2561)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 แต่ละด้านสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาแผนนโยบาย โดยเริ่มต้นจากการศึกษาแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อการปฏิรูปการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (P) มีความตื่นตัว ตระหนักรู้ กล้าเสี่ยง สามารถวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างเท่าทัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาภายใต้บริบทของโรงเรียน (D) มีการติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความเข้าใจกับคณะครู บุคลากรโดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการรับมือการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างนวัตกรรม (C) และเกิดการขับเคลื่อนลงสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ตั้งไว้ แสวงหาโอกาสทางเลือกอื่นจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อหาโอกาสในการพัฒนา ปรับปรุง ต่อยอดต่อไป (A) สอดคล้องกับงานวิจัยของจรูญ เก้าเอี้ยน ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม พบว่า ผู้นำเชิงนวัตกรรมหรือผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความทันสมัยและทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม (จรูญ เก้าเอี้ยน, 2556)

ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนและกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อเสริมสร้างศรัทธาและความมั่นใจในการปฏิบัติงาน (P) แสดงให้เห็นว่าเข้าใจและยอมรับถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดอิสระให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหาที่แต่ละคนเผชิญ แบ่งปันความเป็นผู้นำหาพื้นที่ให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นออกมา เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่หลากหลาย มีการแสดงออกซึ่งความเอื้ออาทร เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน (D) มีการสื่อสารสองทิศทาง แบ่งปันความรู้และมีการจัดการด้วยการเดินดูรอบ ๆ (Management by walking around) มีปฏิสัมพันธ์กับครูเป็นการส่วนตัว เชื่อมโยงความรู้ เพื่อเป็นการสังเกต กำกับติดตามและดูแลอยู่เสมอ (C) ใช้คำถามปลายเปิด

แสดงความคิดเห็น และตอบโต้เพื่อให้แง่คิดในด้านต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปปรับปรุง แก้ไขและปรับปรุงยุคที่ใช้ในองค์กรจนเกิดเป็นวัฒนธรรม (A) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์ กล่าวถึง ปัจจัยด้านทีมงาน ในด้านสังคมประกอบด้วย การใส่ใจผู้อื่น การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างเครือข่ายและสายสัมพันธ์ (อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์, 2566)

ด้านการมีทักษะความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรกล่าววางแผนในการคิดสร้างสรรค์ทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่ไม่เหมือนคนอื่นภายใต้บริบทของโรงเรียน โดยผสมผสานระหว่างข้อเท็จจริงกับประสบการณ์ของชีวิต (P) จะต้องสามารถใช้ทักษะการพูด การเขียน การคิดอย่างมีระบบและการปฏิบัติอย่างมีเหตุผล และหาแนวทางให้บุคลากรแต่ละคนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ เช่น การอบรมหรือการศึกษาดูงาน เพื่อกระตุ้นให้มีความกระตือรือร้นในการคิดค้นหาแนวทางวิธีการใหม่ ๆ สร้างสรรค์กระบวนการคิด การเรียนรู้ ผ่านการระดมสมอง เพื่อนำมาต่อยอดพัฒนาระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและทรงคุณค่ายิ่งขึ้น (D) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการติดตาม ประเมินผล ถึงความคืบหน้าในการพัฒนา หรือคิดค้นนวัตกรรมใหม่อยู่เสมอ เพื่อลดความผิดพลาดจากการนำลงสู่การปฏิบัติ (C) และจะต้องหมั่นปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมที่คิดอย่างสม่ำเสมอ โดยอาศัยการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยในการพัฒนาปรับปรุงให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (A) ซึ่งสอดคล้องกับอนุสรฯ สุวรรณวงศ์ ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำเชิงนวัตกรรม ว่าควรมีบทบาทดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นนวัตกรรม 2) ผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุน บรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) ผู้บริหารควรสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานของครูที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning & Sharing) เน้นการทำงานแบบร่วมมือ (Collaboration) ของครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาในลักษณะของเครือข่ายการเรียนรู้ครูนวัตกรรม (Teacher Innovation Network : TIN) (อนุสรฯ สุวรรณวงศ์, 2566)

ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการวางแผน กำหนดทิศทางในการบริหารจัดการ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผนโครงสร้าง การจัดการงบประมาณและทรัพยากรทาง ICT ต่าง ๆ (P) นำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้ในการบริหารจัดการองค์กร มีการปรับปรุงยุคให้สอดคล้องกับสถานศึกษา มีฐานส่วนกลางที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา รวมทั้งมีการนำระบบเทคโนโลยีและการสื่อสารหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น Facebook

Line E-mail มาเป็นเครื่องมือในการติดต่อข่าวสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถเข้าถึงและเชื่อมโยงนำข้อมูลไปใช้ได้ทันที เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมในสถานศึกษาอย่างทันสมัย (D) รวมถึงมีการติดตาม ประเมินความปลอดภัยและดูแลรักษาระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยของการเข้าถึงข้อมูล (C) อีกทั้งยังมีการสะท้อนคิดประเมินผล เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและเกิดประโยชน์สูงสุด (A) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกุลชลี จงเจริญ ได้กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ไว้ว่า ทักษะที่ผู้บริหารต้องมีในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ 2) ความสามารถในการค้นหาและใช้งาน 3) การสอนและเรียนรู้ 4) ความสามารถด้านการสื่อสารและความร่วมมือและ 5) ความสามารถในการสร้างและนวัตกรรม (กุลชลี จงเจริญ, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 สรุปได้ว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เท่าทันต่อการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาองค์การตามสภาวะปัจจุบัน ไม่มีการใช้ ICT เป็นฐานในการจัดการและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ขาดการติดต่อสื่อสารประสานงานในช่องทางที่หลากหลายและขาดการส่งเสริมสนับสนุนทั้งในด้านสภาพแวดล้อมและบุคคลากรในการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำระบบวงจรคุณภาพ โดยประกอบด้วย P (Plan) การวางแผน D (Do) การปฏิบัติ C (Check) การตรวจสอบ A (Action) การปรับปรุงแก้ไขมาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

1.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเชียงใหม่

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.1 ผู้บริหาร ควรนำองค์ประกอบ ตัวชี้วัดที่มีผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทางการบริหาร การศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจากการศึกษาในครั้งนี้ ไปใช้ประกอบเป็นข้อมูลในการบริหารที่ เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง จากการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหาร สถานศึกษาควรมีการศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และควรกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจที่ครอบคลุมบริบทพื้นที่การศึกษา เพื่อการปฏิรูปการจัด การศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานที่เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะกับหลักสูตรในระบบการศึกษาขั้นนำ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่”. 2 ตุลาคม 2561.
- กุลชลี จงเจริญ. (2561). หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์): ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จรุณี แก้วเอียน. (2556). คุณลักษณะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของสังคมพหุ วัฒนธรรม. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความ คิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. ใน วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี.
- ฐิตินันท์ นันทะศรี และคณะ. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสาร บัณฑิตศึกษา, 17(79), 11-20.
- ธนาญ ภู่วิทยาธร. (2561). การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ธนาคารในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารการบัญชีและการจัดการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 10(2), 198-208.
- รณกร ประทุมเกสร. (2561). ปัจจัยขององค์การนวัตกรรมและองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อ การทำงานตามสมรรถนะหลักของพนักงาน: กรณีศึกษาบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน จำกัด.

ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วัชรพรรณ จันทร์หอม. (2560). พฤติกรรมการบริหารที่ส่งผลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดเชียงราย. วารสารสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(1), 1-10.

ศศิจันทร์ ปัญจทวี. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศกรณีศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่. ใน การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

อนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership)*. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/52233>

อภิฤดี โทนา. (2565). ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์. (2553). *การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม*. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2566 จาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/NIDA.the.2010.6.